

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 433/2021-70

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **MH Manažment, a. s.**, Turbínová 3, Bratislava, IČO 50 088 033, zastúpenej Advokátskou kanceláriou ECKER – KÁN & PARTNERS, s. r. o., Námestie Martina Benku 9, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5ECdo/16/2017 z 27. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 433/2021-28 z 29. júla 2021 bola prijatá na ďalšie konanie ústavná sťažnosť sťažovateľky doručená ústavnému súdu 10. apríla 2021, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti navrhla napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania. Ústavný súd zároveň týmto uznesením zakázal Okresnému súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) vydať rozhodnutie o uznaní a výkone rozhodcovského rozsudku č. 102 vydaného 20. septembra 2000 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“) Rozhodcovským súdom Ženevskej obchodnej a priemyselnej komory (ďalej aj „rozhodcovský súd“) do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a zo spisu okresného súdu č. k. 37Er/3016/2005 vyplýva nasledovný stav vecí:

3. Medzi predávajúcim [REDAKOVANÉ] a kupujúcim [REDAKOVANÉ], bola 30. apríla 1992 uzavretá kúpna zmluva na dodávku strojov na spracovanie ovocnej dužiny za kúpnu cenu 250 000 000 PTAS (1 502 530,26 eur) (ďalej len „kúpna zmluva“). Súčasťou kúpnej zmluvy bola rozhodcovská doložka, podľa ktorej mali byť akékoľvek spory z kúpnej zmluvy riešené prostredníctvom arbitráže podľa pravidiel Ženevskej obchodnej a priemyselnej komory. V prípade, ak by napriek tomu nedošlo k urovnaniu sporu, tento mal byť predložený na rozhodnutie rozhodcovskému súdu Ženevskej obchodnej a priemyselnej komory. Strany sa dohodli, že rozhodným právom bude právo švajčiarske.

4. [REDAKOVANÉ] tvrdila, že stroje riadne dodala, avšak [REDAKOVANÉ], neuhradil za dodané stroje dohodnutú kúpnu cenu.

5. Majetok štátneho podniku [REDAKOVANÉ], sa stal predmetom privatizácie podľa zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 92/1991 Zb.“). S účinnosťou k 31. marcu 1994 bol [REDAKOVANÉ], zrušený. V zmysle § 11 ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb. (v znení účinnom v čase privatizácie) prešiel privatizovaný majetok uplynutím dňa, ku ktorému bol podnik zrušený, na Fond národného majetku Slovenskej republiky (ďalej len „FNM“).

6. Dňa 29. marca 1994 spoločnosť [REDAKOVANÉ] podala návrh na začatie rozhodcovského konania voči [REDAKOVANÉ]

7. Dňom 1. apríla 1994 nadobudla účinnosť zmluva č. 461/1994 o predaji podniku [REDAKOVANÉ], uzatvorená 16. marca 1994 medzi FNM ako predávajúcim a spoločnosťou [REDAKOVANÉ], ako kupujúcim, na základe ktorej prešiel všetok majetok bývalého štátneho podniku na kupujúceho.

8. Dňa 30. júla 1994 spoločnosť [REDAKOVANÉ], predložila rozhodcovskému súdu vyjadrenie, v ktorom žiadala návrh [REDAKOVANÉ] zamietnuť a zároveň informovala rozhodcovský súd, ako aj zúčastnené strany o tom, že v rámci privatizácie nadobudla majetok bývalého štátneho podniku.

9. Pretože kupujúci napokon neuhradil dohodnutú splátku kúpnej ceny, FNM od zmluvy o predaji podniku listom z 3. apríla 1995 odstúpil, v dôsledku čoho prešiel majetok sprivatizovaného podniku opäť do vlastníctva FNM.

10. FNM v priebehu rozhodcovského konania spochybňoval existenciu a platnosť kúpnej zmluvy, ako i samotnú dodávku strojov – tvrdil, že v dokumentácii, ktorú FNM získal v rámci privatizácie [REDAKOVANÉ], sa predmetná kúpna zmluva nenachádza a rovnako chýba aj dokumentácia o dodaní strojov. Predmetné stroje sa nenachádzali v sídle bývalého štátneho podniku ani pri súpise majetku v rámci privatizačného procesu.

11. Dňom 1. februára 1996 nadobudla účinnosť zmluva o predaji majetku č. 1319/1995 medzi FNM a [REDAKOVANÉ], ako kupujúcim, na základe ktorej majetok [REDAKOVANÉ], prešiel do vlastníctva [REDAKOVANÉ]

12. Rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave z 18. júna 1997 bol na majetok spoločnosti [REDAKOVANÉ], vyhlásený konkurz. Uznesením Krajského súdu v Bratislave z 29. mája 2006, č. k. 4K 127/97-928 bol konkurz zrušený po splnení rozvrhového uznesenia a spoločnosť bola následne vymazaná z obchodného registra.

13. Rozhodcovským rozsudkom z 20. septembra 2000 rozhodol rozhodcovský súd tak, že FNM a [REDAKOVANÉ], sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť spoločnosti [REDAKOVANÉ] dlžnú sumu 250 000 000 PTAS spolu s úrokmi a trovami rozhodcovského konania.

14. Spoločnosť [REDAKOVANÉ] následne postúpila práva a povinnosti z kúpnej zmluvy na spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „oprávnený“).

15. Oprávnený podal 15. júla 2003 na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) návrh na uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozsudku v Slovenskej republike, na základe ktorého žiadal, aby okresný súd uznal rozhodcovský rozsudok a vymohol od FNM ako povinného sumu 1 502 530,26 eur (250 000 000 PTAS) spolu s príslušenstvom. Dňa 5. mája 2004 FNM podal návrh na odopretie uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozsudku, na zamietnutie návrhu oprávneného a na zastavenie konania.

16. Dňa 15. decembra 2005 podal oprávnený návrh na uznanie a vykonanie exekúcie cudzieho rozhodcovského rozsudku v Slovenskej republike v súlade s § 372m ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Dňa 8. februára 2006 podal FNM návrh na zamietnutie žiadosti exekútora o udelenie poverenia a návrh na zastavenie exekúcie.

17. Okresný súd (potom, ako mu boli rozhodnutia opakovane zrušené) uznesením č. k. 37Er/3016/2005-319 z 18. januára 2010 rozhodol tak, že odoprel uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku, pretože dospel k záveru, že z uzatvorenej kúpnej zmluvy vyplýva, že FNM nikdy nebol jej zmluvnou stranou ani účastníkom dohody o rozhodcovskej doložke, ktorá bola preto záväzná iba medzi spoločnosťou [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], resp. právnym nástupcom tejto spoločnosti. Keďže FNM bol v predmetnom rozhodnutí zaviazaný z titulu ručenia, t. j. z iného právneho vzťahu ako z uzatvorenej kúpnej zmluvy, nevzťahovala sa na neho rozhodcovská doložka, a preto bolo porušené právo FNM na súdnu ochranu. Uloženie povinnosti FNM zaplatiť kúpnu cenu za dodanie strojov rozhodcovským súdom a podľa švajčiarskeho práva je podľa okresného súdu v rozpore s verejným poriadkom.

18. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) aj toto uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prisvedčil argumentácii oprávneného, že platnosť rozhodcovskej doložky, ako aj účastníctvo v konaní sa majú posudzovať podľa švajčiarskeho práva, a preto sú závery okresného súdu prinajmenšom predčasné. V odôvodnení tiež zdôraznil, že FNM právomoc rozhodcovského súdu v priebehu rozhodcovského konania nijakým spôsobom nenamietal, a navyše ani nevyužil možnosť podania opravného prostriedku – odvolania na švajčiarsky federálny súd. Dospel k záveru, že exekučný titul nie je v rozpore s verejným poriadkom Slovenskej republiky.

19. Najvyšší súd toto uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (z dôvodu nedostatočného odôvodnenia). Do konania namiesto FNM vstúpila sťažovateľka (ako právny nástupca FNM).

20. Krajský súd následne uznesením č. k. 18CoE/132/2015-415 z 28. júna 2016 uznesenie okresného súdu z 18. januára 2010 (výrok I) potvrdil a v časti priznania náhrady trov konania (výrok II) uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

21. Proti tomuto rozhodnutiu podal dovolanie oprávnený, a to s poukazom na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo zrušené potvrdzujúce uznesenie krajského súdu, ako aj uznesenie okresného súdu, ktorými bolo odopreté uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd zdôraznil, že nie sú chránené všetky kogentné ustanovenia tuzemského právneho poriadku. Ďalej dôvodil, že účasť FNM v rozhodcovskom konaní bola posudzovaná podľa ustanovení švajčiarskeho práva, teda nezohľadňovalo sa postavenie FNM ako ručiteľa za záväzky v osobitnom režime podľa zákona č. 92/1991 Zb. Hlavným právnym vzťahom bola uzatvorená kúpna zmluva medzi [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], pričom ručenie, ktoré vzniklo zo zákona (zákona č. 92/1991 Zb., pozn.), má povahu akcesorickú. Pokiaľ si teda strany hlavného právneho vzťahu dohodli švajčiarske právo na riešenie prípadných nezhôd, nie je dôvod na to, aby sa toto právo neaplikovalo aj na ručenie, ktoré je povahou akcesorické a existuje popri hlavnom záväzku. Napokon najvyšší súd nesúhlasil s argumentáciou odvolacieho súdu o osobitnom postavení FNM ako správcu majetku štátu, pretože takým výkladom by podľa neho bola porušená jedna zo základných zásad civilného procesu – zásada rovnosti strán sporu.

22. Vzhľadom na to, že podľa najvyššieho súdu bolo rozhodnutie odvolacieho súdu založené na nesprávnom právnom posúdení veci, dovolací súd zrušil nielen rozhodnutie odvolacieho súdu, ale aj súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom je okresný súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu. Návrh sťažovateľky na odopretie uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozsudku je podľa najvyššieho súdu nedôvodný a povinnosťou okresného súdu v ďalšom konaní bude postupovať tak, že vydá poverenie na vykonanie exekúcie (čím uzná cudzie majetkové rozhodcovské rozhodnutie).

II.

Argumentácia sťažovateľky

23. Sťažovateľka napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu vytyka nasledujúce skutočnosti: (i) napadnuté uznesenie je nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné a arbitrárne, (b) oprávnený nepresne vymedzil právnu otázku pred dovolacím súdom, a najvyšší súd tým, že ju pripustil, šiel nad rámec svojich zákonných oprávnení, (c) ani po modifikácii dovolacej otázky najvyšším súdom podľa sťažovateľky táto nebola tou právnou otázkou, od posúdenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a aj preto bolo dovolanie zjavne neprípustné, (d) rozhodcovský rozsudok je nevykonateľným exekučným titulom z dôvodu, že v rámci arbitrážneho konania nebolo spoľahlivo zodpovedané, na základe akých skutočností bola založená hmotnoprávna zodpovednosť FNM, (d) neprípustnosť výkonu exekúcie z dôvodu rozporu s verejným poriadkom, (e) nesúhlasí s argumentáciou najvyššieho súdu, že na ručiteľa sa bude vzťahovať aj osobitné zmluvné dojednanie – rozhodcovská doložka, dohoda o voľbe práva uzavretá medzi stranami hlavného záväzku, (f) sťažovateľka nebola zmluvnou stranou dohody o arbitráži ani dohody o voľbe práva, (g) spor medzi ručiteľom by bolo možné rozhodovať v rámci rozhodcovského konania

iba v prípade, ak by veriteľ a ručiteľ prejavili vlastnú vôľu preniesť právomoc o rozhodovaní sporu medzi nimi pod rozhodcovské konanie, (h) závery najvyššieho súdu sú ústavne neudržateľné a zásadným spôsobom zasahujú do práva sťažovateľky na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

24. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení z 31. augusta 2021 navrhuje, aby ústavný súd sťažnosť ako nedôvodnú zamietol. Rozhodnutie dovolacieho súdu podľa neho možno považovať za riadne odôvodnené, nezasahuje do základných práv a slobôd, nie je arbitrárne ani ústavne neudržateľné. Dôvody, ktoré sťažovateľka uviedla, podľa najvyššieho súdu nepostačujú, aby spochybnili napadnuté uznesenie, či už z hľadiska ústavnosti alebo zákonnosti.

25. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, kde vytýka dovolaciemu súdu nesprávne posúdenie prípustnosti dovolania na základe vágnej a nepresne vymedzenej dovolacej otázky, dovolací súd poukazuje na usmernenia ústavného súdu, podľa ktorých najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Dovolateľ podľa najvyššieho súdu nastolil dovolaciu otázku jasne a zrozumiteľne, išlo o právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a dovolací súd túto meritórne preskúmal a dal na ňu v odôvodnení uznesenia jednoznačnú odpoveď.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

26. Oprávnený sa ako zúčastnená osoba k sťažnosti sťažovateľky vyjadril 10. decembra 2021. Vo svojom podaní upriamuje pozornosť súdu na zásadu, že samotné rozhodnutie arbitráže v merite veci už nie je možné spochybňovať a podrobiť následnému prieskumu v exekúcii bez toho, aby za pomoci predložených dôkazov a podaných opravných prostriedkov (napr. mimoriadnych) povinná osoba dosiahla revíziu rozhodcovského rozsudku.

27. Podľa oprávneného bola „*právna otázka*“ v dovolaní vyjadrená dovolateľom jasne a zrozumiteľne, možno nanajvýš súhlasiť s tým, že nebola formulovaná iba v jednej vete. Najvyšší súd ju zároveň bez ďalšieho pochopil a správne interpretoval.

28. Ako vyplýva z vyjadrenia oprávneného, jeho dovolanie bolo okrem iného dôvodené § 420 písm. f) CSP, pričom oprávnený uviedol, že najvyšší súd sa k tomuto dovolaciemu dôvodu skutočne nevyjadril. V prípade, ak by ústavný súd zrušil napádané uznesenie, bolo by logické, aby sa najvyšší súd v odôvodnení rozhodnutia vysporiadal aj s týmto dovolacím dôvodom.

29. Oprávnený súhlasí so sťažovateľkou, že najvyšší súd sa nijakým spôsobom nevyporiadal s námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa neprípustnosti dovolania, dokonca najvyšší súd rozhodol priamo o merite dovolania bez toho, aby odôvodnil svoje úvahy v otázkach samotnej prípustnosti dovolania. Zároveň sa však najvyšší súd podľa názoru oprávneného v konečnom dôsledku vysporiadal s otázkou prípustnosti dovolania, i keď nepriamo, a nie výslovne, minimálne čo sa týka

dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, a to tým, že tento dôvod v odôvodnení napadnutého uznesenia dopodrobna rozviedol, analyzoval a až potom pristúpil k rozhodnutiu a formulácii právnej vety v odôvodnení napadnutého uznesenia.

30. Vo vzťahu k sťažovateľkou uvádzaným dôvodom neuznania rozhodcovského rozsudku oprávnený uvádza, že nie je v kompetencii ústavného súdu posúdenie prípustnosti dovolania a vyjadrovanie sa k otázkam eventuálneho uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku ústavným súdom by bolo nenáležité.

31. K námietke sťažovateľky, že nijakým spôsobom neakceptovala/nepodpísala rozhodcovskú doložku, a preto neprejavila žiadnym spôsobom vôľu byť ňou viazaná, oprávnený poukazuje na § 21 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“), podľa ktorého ak chce účastník rozhodcovského konania uplatniť námietku nedostatku právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy, môže tak urobiť v rozhodcovskom konaní najneskôr pri prvom úkone vo veci samej. Pretože sa FNM (v tom čase povinný) rozhodcovského konania aktívne zúčastnil, avšak námietku nedostatku právomoci nikdy neuplatnil, uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku pre nedostatok právomoci rozhodcovského súdu by nemali byť odopreté.

32. Oprávnený poukazuje na skutočnosť, že podľa neho z rozhodcovského rozsudku nevyplýva, že by bol FNM viazaný rozhodcovským rozsudkom v postavení ručiteľa (ako to vníma slovenské právo). Z odôvodnenia rozhodcovského rozsudku vyplýva iba skutočnosť, že FNM ako prevodca celého majetku (spolu s právami a povinnosťami) na tretiu osobu sa považuje za osobu spoločne a nerozdielne zodpovednú za dlh voči žalobcovi spolu s posledným nadobúdateľom, a to práve z titulu jeho postavenia ako primárneho nadobúdateľa a prevodcu (FNM sa počas rozhodcovského konania dvakrát ocitol v postavení univerzálneho právneho nástupcu a následne aj prevodcu majetku, pozn.). Rozhodcovský súd posudzoval slovenské právo iba z toho hľadiska, či by bol FNM považovaný za zodpovedného za dlh aj podľa slovenského práva, pričom zistil, že áno, a to za dvoch podmienok: (a) nároky voči FNM bolo potrebné uplatniť v lehote jedného roka a (b) iba do výšky dohodnutej kúpnej ceny. Rozhodcovský súd podľa oprávneného neuplatnil slovenské právo a nepovažoval FNM za ručiteľa, iba FNM zaviazal s ďalším dlžníkom spoločne a nerozdielne, pričom stanovil iný rozsah zodpovednosti FNM, ako je uvedený v slovenskom zákone č. 92/1991 Zb.

33. Judikáty predložené sťažovateľkou podľa oprávneného nemožno použiť na posudzovaný prípad hneď z niekoľkých dôvodov: (a) netýkajú sa problematiky právneho nástupníctva, (ii) neriešila sa v nich potreba riešenia kolízie zodpovednosti povinnej osoby za dlhy spoločnosti po prevzatí a po predaji jej majetku podľa rôznych jurisdikcií, (c) rozhodcovská zmluva v tomto prípade nepochybne existovala (čo nebol prípad predložených judikátov).

III.3. Replika sťažovateľky:

34. Vo vzťahu k vyjadreniu najvyššieho súdu sťažovateľka vo svojej replike z 20. septembra 2021 uvádza, že v podanej ústavnej sťažnosti nenamieta skutočnosť, že najvyšší súd sa nezaoberal všetkými námietkami sťažovateľky, ale skutočnosť, že najvyšší súd sa nezaoberal žiadnou jeho námietkou a nereagoval na žiadne z jeho tvrdení, iba stroho konštatoval, že dovolacia replika bola doručená.

35. Pokiaľ ide o vyjadrenie oprávneného ako zúčastnenej osoby, k tomu sa sťažovateľka vyjadrila 27. januára 2022, a to špecificky vo vzťahu k (a) povoleniu prípustnosti dovolania na základe vágne a nepresne vymedzenej dovolacej otázky a k (b) neprípustnosti výkonu exekúcie z dôvodu rozporu s verejným poriadkom.

36. Sťažovateľka zotrváva na svojom názore, že dovolateľ formuloval otázku vágne a neurčito, a tvrdí, že dovolacia otázka, na ktorú dal najvyšší súd v napadnutom uznesení odpoveď, nebola tou otázkou, od ktorej posúdenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Zatiaľ čo najvyšší súd vo svojom rozhodnutí dával odpoveď na otázku, „*či je možné uplatniť výhradu verejného poriadku vo vzťahu k uznaniu cudzieho arbitrážneho rozhodnutia z dôvodu špecifického postavenia FNM ako subjektu sui generis*“, podstatným pre rozhodnutie odvolacieho súdu bolo posúdenie, či predmetné cudzie arbitrážne rozhodnutie bolo v Slovenskej republike vykonateľným exekučným titulom, a to tak po stránke materiálnej, ako aj formálnej.

37. Sťažovateľka ďalej uvádza, že dovolací súd sám odvodzoval zodpovednosť sťažovateľky za záväzky voči oprávnenému z predmetnej kúpnej zmluvy z postavenia sťažovateľky ako ručiteľa, ktorého ručenie vzniklo na podklade § 15 ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb.

38. Sťažovateľka je toho názoru, že samotná existencia ručiteľského záväzku neodôvodňuje automatickú aplikáciu rozhodcovskej zmluvy a dohody o voľbe práva za ručiteľa, a zároveň podľa sťažovateľky podstatným pre uplatnenie výhrady rozporu rozhodcovského rozsudku s verejným poriadkom nie je to, že švajčiarske právo upravuje ručenie odlišne od slovenského vnútroštátneho práva, ale skutočnosť, že voči sťažovateľke má byť vykonaná exekúcia na podklade rozhodcovského rozsudku, vydaného rozhodcovským súdom podľa švajčiarskeho práva, a to napriek tomu, že sťažovateľka nikdy nebola zmluvnou stranou dohody o arbitráži ani dohody o voľbe švajčiarskeho práva.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

39. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

40. Podľa čl. 34 dohovoru súd môže prijímať sťažnosti od ktoréhokoľvek jednotlivca, mimovládnej organizácie alebo od skupiny osôb, ktoré sa považujú za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných dohovorom alebo jeho protokolmi jednou z vysokých zmluvných strán. Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že nebudú žiadnym spôsobom brániť účinnému výkonu tohto práva.

41. Podľa čl. 34 dohovoru platí, že nositeľmi práv v zmysle dohovoru môžu byť len fyzické osoby, skupiny osôb a mimovládne organizácie („*non-governmental organisation*“). Ochrany práv vyplývajúcich z čl. 6 dohovoru sa *ratione personae* nemôžu domáhať iné subjekty, ako tie, ktoré sú uvedené v čl. 34 dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre berie do úvahy špecifickú povahu dohovoru ako nástroja efektívnej ochrany

ľudských práv a opakovane uvádza, že štáty ako také (a rovnako tak ani žiadne právnické osoby, ktoré nemožno subsumovať pod pojem mimovládne organizácie) nemôžu byť nositeľmi práv v zmysle dohovoru (Slovinsko proti Chorvátsku, rozhodnutie ESĽP z 18. 11. 2020, č. 54155/16). Pojem „vládne organizácie“ („*governmental organisation*“) ako opak „mimovládnych organizácií“ („*non-governmental organisation*“) v zmysle čl. 34 dohovoru zahŕňa akékoľvek právnické osoby, ktoré sa podieľajú na výkone štátnej moci alebo ktoré poskytujú verejné služby pod kontrolou štátnej moci. Tento termín sa nevzťahuje len na ústredné orgány štátnej správy, ale tiež na iné orgány, ktoré zabezpečujú výkon verejnej moci, a to bez ohľadu na mieru autonómie vo vzťahu k centrálnym orgánom. Pre posúdenie toho, či určitá právnická osoba je „mimovládnu organizáciou“, je potrebné posúdiť právny status, právomoc, ktorá jej z tohto statusu vyplýva, charakter činností, ktoré vykonáva, kontext, v ktorom ich vykonáva, a napokon úroveň nezávislosti od politických autorít (Slovinsko proti Chorvátsku, rozhodnutie ESĽP z 18. 11. 2020, č. 54155/16, Ärztekammer für Wien and Dorner proti Rakúsku, rozsudok ESĽP zo 16. 2. 2016, č. 8895/10, Österreichischer Rundfunk proti Rakúsku, rozsudok ESĽP zo 7. 12. 2006, č. 35841/02 a ďalšie).

42. V tomto prípade ústavný súd vzal do úvahy nasledujúce skutočnosti:

- 12. novembra 2015 sa Národná rada Slovenskej republiky uzniesla na zákone č. 375/2015 Z. z. o zrušení Fondu národného majetku Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 375/2015 Z. z.“). K zrušeniu FNM došlo s účinnosťou k 15. decembru 2015. Dňa 22. decembra 2015 vydalo Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky podľa § 2 ods. 2 a 3 zákona č. 375/2015 Z. z. rozhodnutie č. 49/2015 o určení právneho nástupcu FNM, ktorým sa k 1. januáru 2016 stala spoločnosť [REDAKOVANÉ] (sťažovateľka).
- sťažovateľka je súkromná akciová spoločnosť – obchodná spoločnosť založená podľa právnych predpisov súkromného práva – predovšetkým Obchodného zákonníka. Z právnej úpravy nevyplýva pre sťažovateľku osobitné postavenie alebo privilégia, pokiaľ ide o výkon súdnych rozhodnutí. Iba samotný fakt, že je sťažovateľka založená ako právnická osoba s vlastnou právnou subjektivitou, však nie je tým rozhodujúcim kritériom, ktorý ju definuje ako „mimovládnu“ v zmysle čl. 34 dohovoru (Ljubljanska banka d.d. proti Chorvátsku, rozhodnutie ESĽP z 12. 5. 2015 č. 29003/07).
- jedným z dôležitých kritérií pre posúdenie charakteru organizácie je inštitucionálna, ako aj materiálna nezávislosť od štátu (R. Kačapor a ostatní proti Srbsku, rozsudok ESĽP z 15. 1. 2008, č. 2269/06 a 5 ďalších). V tomto smere je potrebné konštatovať, že stopercentným akcionárom sťažovateľky je v zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 375/2015 Z. z. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Vzhľadom na vlastníctvo 100 % akcií ministerstvo priamo ovláda a kontroluje sťažovateľku, a to vrátane výkonu hlasovacích práv a práv menovania, ustanovenia alebo odvolania príslušných orgánov sťažovateľky.
- ustanovenie § 27 ods. 1 zákona č. 92/1991 Zb. FNM definovalo ako „*právnickú osobou zriadenú osobitným zákonom, zapísanú do obchodného registra, ktorá vykonáva činnosť podľa tohto zákona vo verejnom záujme*“ (zvýraznenie pridané, pozn.). Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 375/2015 Z. z. bolo hlavným poslaním FNM „*zabezpečovať realizáciu procesu privatizácie a vykonávať s tým spojené majetkové a finančné operácie*“. Medzi hlavné činnosti FNM popri realizácii procesu privatizácie patrila najmä činnosť v oblasti

uspokojovania reštitučných nárokov a v oblasti bezodplatného prevodu cenných papierov na FNM. Neskôr FNM prestal plniť svoju základnú úlohu v procese privatizácie a podstatnú časť predmetu činnosti FNM tvorila správa majetkových účastí na podnikaní obchodných spoločností.

43. Ústavný súd konštatuje, že na vec sťažovateľky nie je čl. 6 ods. 1 dohovoru aplikovateľný *ratione personae*. Uvedené je potrebné konštatovať najmä s ohľadom na inštitucionálne a majetkové prepojenie so štátom, ako aj charakter činností, ktoré vykonáva a ktoré poukazujú na verejný záujem a správu majetku štátu. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené ústavnej sťažnosti sťažovateľky v časti, v ktorej namieta porušenie práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nevyhovuje.

IV.2. K námietke nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu:

44. Sťažovateľka namieta porušenie svojho práva na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako nevyhnutnej súčasť práva na spravodlivý súdny proces. V tejto súvislosti ju zaráža najmä strohé konštatovanie najvyššieho súdu (ako jediné vyjadrenie k ňou podanej rozsiahlej replike k podanému dovolaniu oprávneného), kde najvyšší súd uviedol len, že „*povinná v písomnom vyjadrení považovala dovolanie oprávnenej za neprípustné a navrhovala, aby ho dovolací súd v celom rozsahu zamietol*“.

45. Z obsahu priloženého súdneho spisu, najmä zo spomínanej repliky sťažovateľky k dovolaniu oprávneného zo 16. marca 2017, vyplýva nasledovná argumentácia sťažovateľky:

- nesprávne/zmätočné označenie napádaného rozhodnutia krajského súdu, keď oprávnený na titulnej strane podaného dovolania označil ako rozhodnutie, proti ktorému dovolanie smeruje, uznesenie krajského súdu č. k. 18Co/132/2015-421 z 30. júna 2016, pričom v texte spomína uznesenie krajského súdu č. k. 18Co/132/2015-415 z 28. júna 2016;
- neprípustnosť podaného dovolania, keď uvádza, že dovolací dôvod spočívajúci v údajnom porušení práva oprávneného na spravodlivý súdny proces [§ 420 písm. f) CSP] neobstojí;
- napokon sťažovateľka namietala, že oprávneným vymedzená dovolacia otázka nepredstavovala právnu otázku tak, ako to predpokladá Civilný sporový poriadok, resp. podľa nej táto dovolacia otázka už bola v praxi slovenského súdnictva riešená, a preto neboli splnené zákonné predpoklady prípustnosti dovolania.

46. Pokiaľ ide o otázku údajnej zmätočnosti podaného dovolania, ústavný súd konštatuje, že z obsahu podaného dovolania bolo zrejmé, že predmetom skúmania dovolacieho súdu malo byť uznesenie krajského súdu, ktorým «*bola potvrdená časť I. výroku uznesenia Okresného súdu Bratislava II („OS II“) č. k. 37Er/3016-2005-319 zo dňa 18.1.2010... Druhú časť výroku Uznesenia OS II. týkajúceho sa trov konania, odvolací súd KS zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvého stupňa.*». Napokon to bolo potvrdené aj podaním oprávneného z 13. apríla 2017, kde chybu v písaní opravil. Zároveň možno súhlasiť s oprávneným, že ak by najvyšší súd mal pochybnosti o tom, ktoré rozhodnutie je napádané, využil by postup v zmysle § 129 CSP.

47. Ústavný súd už viackrát konštatoval, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú poznámku či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby spravodlivé súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty účastníka konania a aby mu dalo jasnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému (II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/0). Z tohto pohľadu sa formálna chyba nejaví ako podstatný argument, na ktorý bolo nevyhnutné reagovať, a to tým skôr, že bola neskôr táto chyba odstránená.

48. Ústavný súd je toho názoru, že nie je dôležité to, či najvyšší súd vyslovene zrekapituloval všetky námietky sťažovateľky v napadnutom uznesení, ale to, že z obsahu tohto uznesenia možno jednoznačne vyvodíť postoj a právne posúdenie najvyššieho súdu k otázkam, ktoré sťažovateľka považovala za podstatné/relevantné. Účelom odôvodneného rozhodnutia je dať stranám najavo, že boli vypočuté (Suominem proti Fínsku, rozsudok ESLP z 1. 7. 2003, č. 37801/97, § 37). V tomto smere napadnuté uznesenie obsahuje posúdenie prípustnosti podaného dovolania (aj s vymedzením konkrétnej dovolacej otázky), ako aj rozsiahlu argumentáciu s tým súvisiacu, ktorá podáva stanovisko najvyššieho súdu k argumentácii sťažovateľky.

49. Je zrejmé, že najvyšší súd sa nevyjadril nielen k argumentácii sťažovateľky k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ale ani k argumentácii oprávneného. V tomto smere je to predovšetkým oprávnený, ktorý by mohol chýbajúce posúdenie tohto dovolacieho dôvodu namietat'. Chýbajúce odôvodnenie podľa názoru ústavného súdu nemohlo spôsobiť porušenie práv sťažovateľky, pretože najvyšší súd svoje rozhodnutie zjavne nepostavil na dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti nevyhovел.

IV.3. K námietke povolenia prípustnosti dovolania na základe vágne a nepresne vymedzenej dovolacej otázky:

50. Sťažovateľka ďalej v podanej ústavnej sťažnosti poukazuje na to, že oprávnený formuloval právnu otázku vágne a neurčito. Podľa sťažovateľky obsahovalo podané dovolanie iba „*subjektívnu polemiku Oprávneného s odvolacím súdom, bez jasne a dostatočne konkretizovanej formulácie právnej otázky, na ktorej odvolací súd založil svoje rozhodnutie*“. Najvyšší súd mal preto podľa sťažovateľky dovolanie oprávneného odmietnuť ako neprípustné.

51. Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné.

52. Oprávnený formuloval túto právnu otázku v bode 5.2.8 podaného dovolania takto: „*Riešenie závisí teda jednoznačne od právnej otázky, a to je posúdenie a výklad výhrady verejného poriadku na aktuálny prípad, ktorý vôbec nevykazuje znaky, pri ktorých by sa štandardne výhrada verejného poriadku v zmysle doterajšej judikatúry dala aplikovať. Otázkou teda je, či na prípade de facto vymáhania pohľadávky od dlžníka (či už solidárneho alebo subsidiárneho) na základe arbitrážneho*

rozhodnutia Obchodnej komory jedného z najvyspelejších štátov sveta, možno aplikovať výhradu verejného poriadku, a to zjednodušene len preto, že je Arbitrážne Rozhodnutie namierené proti FNM. Rozhodol by súd rovnako o aplikácii výhrady verejného poriadku v identickom prípade pokiaľ by zaviazaným dlžníkom bol bežný podnikateľský subjekt?“

53. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia túto otázku oprávneného zhrnul takto: „... je možné uplatniť výhradu verejného poriadku vo vzťahu k uznaní cudzieho arbitrážneho rozhodnutia z dôvodu špecifického postavenia FNM SR (dnes [REDAKOVANÉ] ako subjektu sui generis?“

54. Pri posudzovaní toho, či dovolateľ dostatočne vymedzil právnu otázku (§ 432 CSP), je potrebné, aby sa najvyšší súd pokúsil autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku (pozri I. ÚS 336/2019, I. ÚS 115/2020). Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (IV. ÚS 15/2021, I. ÚS 115/2020).

55. Ústavný súd vo svojej judikatúre pravidelne akcentuje potrebu (a povinnosť) dovolacieho súdu posudzovať vymedzenie právnej otázky dovolateľom materiálne, nie formalisticky (pozri napríklad I. ÚS 116/2020). Dovolacie konanie je síce mimoriadnym opravným konaním, nie je však formálnym procesom a dovolanie nemožno skúmať spôsobom „(ne)správne vyplneného formulára“. Právna otázka preto skutočne nemusí mať podobu jasne uvedenej a označenej „vety, ukončenej otáznikom“. Dovolací súd ju v prípade potreby musí z podaného dovolania aktívne vyabstrahovať, chcieť ju v doručenom dovolaní nájsť a záver o riadnom nevymedzení dovolacieho dôvodu vyvodiť až po neúspechu tejto snahy (MOLNÁR, P. *Niekoľko poznámok k prípustnosti dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci*. In: KOŠICKÉ DNI SÚKROMNÉHO PRÁVA III. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice : UPJŠ, 2021, s. 236).

56. Podľa právneho názoru ústavného súdu najvyšší súd postupoval správne. Z podaného dovolania je totiž možné nesporne vyvodiť, v čom videl oprávnený zásadné nesprávne posúdenie odvolacieho súdu.

57. Sťažovateľka ďalej namietala, že ani právna otázka, tak ako ju modifikoval najvyšší súd, nebola tou právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Podľa sťažovateľky bolo podstatné posúdenie, či je rozhodcovský rozsudok vykonateľným exekučným titulom v Slovenskej republike, a to tak po stránke materiálnej, ako aj po stránke formálnej. Odvolací súd podľa sťažovateľky síce poukazuje na osobitné postavenie FNM, avšak rozhodcovský rozsudok považuje za nevykonateľný exekučný titul z dôvodu, že v rámci arbitrážneho konania nebolo spoľahlivo zodpovedané, na základe akých skutočností bola založená hmotnoprávna zodpovednosť FNM, čím je rozhodnutie v rozpore s princípmi základnej spravodlivosti a morálky, čo zakladá rozpor s verejným poriadkom.

58. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Z citovaného ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení

ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 1567 – 1580).

59. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia (str. 10) uviedol, že „Z procesného postavenia FNM SR ako strany rozhodcovského sporu, ktorú v zmysle vyššie uvedeného FNM prijal svojou aktívnou účasťou v rozhodcovskom spore, však nevyplýva, ani ňou nemôže byť založená jeho hmotnoprávna zodpovednosť za prejednávany (sporný) dlh. S existenciou tejto zodpovednosti sa arbitrážny súd nevysporiadal spôsobom, ktorý by dával spoľahlivú odpoveď na to, či toto rozhodnutie je spravodlivým a právne obhájitelným rozhodnutím, ktoré by vzhľadom na skutkové veci bolo predvídateľné a bolo ho zjavne možné očakávať. Teda, že rozhodnutie arbitrážneho súdu spoľahlivo zodpovedá podstatné otázky sporu, na ktorých spočíva danosť hmotnoprávnej zodpovednosti FNM za predmetný dlh. Tieto atribúty predložený exekučný titul nespĺňa, a preto z hľadiska jeho účinkov je opodstatnené konštatovať, že zaväzuje povinnú stranu (slovenský právny subjekt) na plnenie, ktoré je v rozpore s princípmi základnej spravodlivosti a morálky, na ktorých je v SR postavené vnímanie práv a povinností subjektov, práv a podmienok za akých možno dodržiavanie týchto práv a povinností vyžadovať. Absencia týchto neopomenuteľných skutočností zakladá z pohľadu odvolacieho súdu rozpor s verejným poriadkom, pre ktorý je dôvodné odoprieť účinky predloženého exekučného titulu v štáte uznania. S týmto záverom korešponduje aj poukaz na osobitné postavenie FNM, ako subjektu zriadeného zákonom č. 253/1991 Zb. (§ 10 ods. 1, 2, 3, 4), ktorý ako správca majetku štátu plnil len úlohy spojené s odštátnením majetku štátu a jeho privatizáciou. Fond národného majetku nikdy postavenie podnikateľa nemal a nevykonával podnikateľskú činnosť ako takú.“

60. V priebehu (nielen) rozhodcovského konania, ale aj exekučného konania (ktorého sa podaná ústavná sťažnosť týka) bola pre rozhodnutie vo veci zásadná otázka, či sťažovateľka je zodpovedná za dlh bývalého štátneho podniku [REDAKOVANÉ], t. j. otázka hmotnoprávnej zodpovednosti sťažovateľky za sporný dlh. Podstatné je teda právne postavenie FNM/sťažovateľky v rozhodcovskom konaní, a to z hľadiska špecifického režimu upraveného najmä zákonom č. 92/1991 Zb. Podľa názoru ústavného súdu je otázka nastolená oprávneným takou právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a na ktorej vyriešení odvolací súd založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Aj v tejto časti preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel.

IV.4. K námietke neprípustnosti výkonu exekúcie z dôvodu rozporu s verejným poriadkom:

61. V tretej línii argumentácie sťažovateľka namieta, že najvyšší súd odôvodnil napadnuté uznesenie ústavne neakceptovateľným spôsobom. Bolo teda podstatné aj to, z akého dôvodu najvyšší súd dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil.

62. Najvyšší súd konštatoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo založené na nesprávnom právnom posúdení veci, pričom pri rozhodovaní vychádzal z týchto predpokladov:

- FNM sa rozhodcovského konania aktívne zúčastňoval (vrátane pojednávania); v priebehu pojednávania i mimo neho mohol vyjadriť svoje stanovisko a odpovedať na otázky arbitrov druhej strany, uznal možnosť existencie dlhu a dovoľával sa aplikácie zákona č. 92/1991 Zb.;
- FNM prevzal aktíva a pasíva [REDACTED], a teda prevzal aj práva a povinnosti vyplývajúce z uzatvorenej kúpnej zmluvy vrátane rozhodcovskej doložky;
- podľa najvyššieho súdu rozhodcovský súd neposudzoval postavenie FNM ako ručiteľa podľa zákona č. 92/1991 Zb., ale podľa švajčiarskeho práva;
- na ručenie treba aplikovať švajčiarske právo, pretože ide o akcesorický záväzok voči hlavnému záväzku, ktorý vyplýva z uzatvorenej kúpnej zmluvy (kde bolo dohodnuté švajčiarske právo ako rozhodné právo);
- pokiaľ bolo aplikované právo cudzieho štátu, ktoré určitý právny vzťah upravuje inak ako tuzemské právo, nespôsobí táto okolnosť sama osebe v pomeroch Slovenskej republiky účinky, ktoré by predstavovali rozpor s verejným poriadkom takého stupňa, ktorý by porušoval základné princípy slovenského právneho poriadku.

63. Najvyšší súd nesúhlasí s argumentáciou odvolacieho súdu, ktorý priznal FNM osobitné postavenie ako subjektu – správcu majetku štátu, ktorý má plniť výlučne úlohy spojené s odštátnením majetku štátu jeho privatizáciou.

A. Právna úprava uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozhodnutia

64. Podľa § 46 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní je cudzím rozhodcovským rozsudkom rozhodcovské rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo v rozhodcovskom konaní o veci samej a bolo vydané na území iného štátu ako Slovenskej republiky. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia možno cudzí rozhodcovský rozsudok uznať a vykonať v Slovenskej republike za podmienok ustanovených týmto zákonom.

65. Podľa § 53 zákona o rozhodcovskom konaní sa ustanovenia tohto zákona použijú, ak medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná a ktorá je súčasťou jej právneho poriadku, neustanovuje inak.

66. Takou medzinárodnou zmluvou je Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí (vyhláška ministra zahraničných vecí č. 74/1959 Zb.) (ďalej len „Newyorský dohovor“).

67. Podľa čl. VII Newyorského dohovoru sa ustanovenia tohto dohovoru nedotýkajú platnosti mnohostranných alebo dvojstranných dohôd uzavretých zmluvnými štátmi o uznanie a výkon rozhodcovských rozhodnutí ani nemôžu oslobodiť žiadnu zúčastnenú stranu prípadného práva použitia rozhodcovského rozhodnutia spôsobom a v rozsahu určenom zákonodarstvom alebo zmluvami krajiny, v ktorej sa rozhodnutie uplatňuje.

68. Tento článok upravuje vzťah medzi Newyorským dohovorom a inými právnymi normami na medzinárodnej a vnútroštátnej úrovni súvisiacimi s uznávaním a výkonom cudzích rozhodcovských rozhodnutí. Zabezpečuje, že „*cudzíe rozhodcovské rozhodnutia budú uznávané a vykonávané v najvyššom možnom rozsahu, či už na základe ustanovení samotného Dohovoru, medzinárodnej zmluvy, alebo inej právnej normy prijatej zmluvným štátom.*“ (MIČINSKÝ, L., OLÍK, M. *Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí. Komentár.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 348 – 349). Obsahuje dve základné ustanovenia:

- tzv. MFR ustanovenie („*more favourable rights provision*“), ktoré poskytuje účastníkom rozhodcovskej zmluvy možnosť žiadať o uznanie rozhodcovského rozhodnutia v súlade s národným právom alebo inými mnohostrannými a bilaterálnymi zmluvami namiesto Newyorského dohovoru;
- tzv. ustanovenie o zlučiteľnosti („*compatibility provision*“), podľa ktorého Newyorský dohovor nemá vplyv na platnosť iných mnohostranných a dvojstranných dohôd v oblasti arbitráže.

69. Podľa čl. VII ods. 1 Newyorského dohovoru sa neuplatňuje právna úprava neskoršia (v zmysle pravidla *lex posterior derogat legi priori*) ani právna úprava špeciálna (v zmysle pravidla *lex specialis derogat legi generali*), ale tá právna úprava, ktorá je najvýhodnejšia (MFR ustanovenie). Tieto dve tradičné zásady sú nahradené princípom maximálnej efektivity (*concept of maximum effectiveness*), podľa ktorého ak je rozsudok nevykonateľný podľa jednej právnej úpravy, ale je vykonateľný podľa druhej právnej úpravy, potom sa použije táto úprava, a to bez ohľadu na to, ktorá je skoršia alebo špeciálna oproti tej všeobecnej (GAILLARD, E., DI PIETRO, D. *Enforcement of Arbitration Agreements and International Arbitral Awards – The New York Convention in Practice.* Londýn: Cameron May, 2008, s. 71). Newyorský dohovor teda nezaväzuje zmluvné štáty, aby aplikovali právnu úpravu obsiahnutú v tomto dohovore ako jediný právny základ v konaní o uznaní a výkone cudzieho rozhodcovského rozhodnutia, pokiaľ strany alebo rozhodujúci orgán dospejú k záveru, že existuje pre stranu žiadajúcu o vykonanie cudzieho rozhodcovského rozsudku jednoduchšia, resp. priaznivejšia právna úprava.

70. Ustanovenie čl. VII ods. 1 Newyorského dohovoru strane žiadajúcej o uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozsudku umožňuje, aby sa v prípade priaznivejšej právnej úpravy odvolávala na znenie bilaterálnej dohody, a to aj vtedy, keď bola prijatá pred účinnosťou Newyorského dohovoru (použije sa pritom už spomenutý princíp maximálnej efektívnosti). Odborná literatúra v tomto smere za priaznivejšiu právnu úpravu v porovnaní s Newyorským dohovorom považuje aj prípad, keď bilaterálna dohoda určuje menší počet dôvodov na odopretie uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozhodnutia v porovnaní s čl. V Newyorského dohovoru (MIČINSKÝ, L., OLÍK, M. *Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí. Komentár.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 355).

71. Najvyšší súd vo svojom uznesení upriamil pozornosť (nielen) odvolacieho súdu na skutočnosť, že v danom prípade nemala byť vec posudzovaná podľa ustanovení Newyorského dohovoru, ale podľa ustanovení dvojstrannej Dohody medzi Československou republikou a Švajčiarskom o uznaní a výkone súdnych rozhodnutí (č. 23/1929 Sb.) v znení dodatkového protokolu (podľa ktorého bol predmet tejto bilaterálnej dohody rozšírený aj na rozhodcovské konania) (ďalej len „dohoda medzi ČSR a Švajčiarskom“).

72. Podľa čl. 1 dohody medzi ČSR a Švajčiarskom budú súdne rozhodnutia (vrátane tých rozhodcovských na základe dodatkového protokolu, pozn.) vydané v jednom zo zmluvných štátov vo veciach občianskych alebo obchodných uznané v druhom štáte, ak vyhovujú týmto podmienkam:

1. predpisy o medzinárodnej súdnej príslušnosti platné podľa práva štátu, kde sa rozhodnutie vykonáva, nevyklučuje príslušnosť druhého štátu na rozhodovanie v dotknutej veci;
2. uznanie rozhodnutia sa neprieči verejnému poriadku (zvýraznenie pridané, pozn.) alebo zásadám verejného práva štátu, kde sa rozhodnutie vykonáva;
3. rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť podľa zákona štátu, kde bolo vydané;
4. v prípade rozsudku pre zmeškanie, strane, proti ktorej je rozhodnutie uplatňované, boli podklady riadne doručované podľa zákona štátu, kde bolo rozhodnutie vydané a dokumenty jej boli včas doručené.

Prieskum zo strany súdov (úradov) štátu, kde sa bude rozhodnutie vykonávať, sa bude vzťahovať len na podmienky uvedené v bodoch 1 – 4 článku 1 tejto dohody (zvýraznenie pridané, pozn.). Súdny sú povinné skúmať splnenie týchto podmienok z úradnej povinnosti (*ex officio*).

73. Dôvody odopretia uznania a výkonu rozhodnutia, tak ako ich uvádza v čl. V Newyorský dohovor, sú nepochybne širšie (a teda pre tú stranu, ktorá požaduje uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozhodnutia nepochybne menej priaznivé). Podľa tohto článku:

„(1) Uznanie a výkon rozhodnutia sa môžu odoprieť na žiadosť strany, proti ktorej sa rozhodnutie uplatňuje len vtedy, ak táto strana preukáže kompetentnému orgánu krajiny, v ktorej sa žiada o uznanie a výkon:

- a) *že strany dohody spomenutej v čl. II. boli podľa zákona, ktorý sa na ne vzťahuje, nespôsobilé na konanie, alebo že spomenutá dohoda nie je platná podľa práva, ktorému strany túto dohodu podrobili, alebo v nedostatku odkazu v tomto smere, podľa práva krajiny, kde sa rozhodnutie vydalo; alebo*
- b) *že strana, proti ktorej sa rozhodnutie uplatňuje, nebola riadne upovedomená o ustanovení rozhodcu alebo o rozhodcovskom konaní alebo nemohla z akýchkoľvek iných dôvodov uplatniť svoje požiadavky; alebo*
- c) *že rozhodnutie sa týka sporu, pre ktorý sa neuzavrela rozhodcovská zmluva, alebo ktoré nie je v medziach rozhodcovskej doložky, alebo že rozhodnutie presahuje dosah dohovoru o rozhodcovi alebo dosah rozhodcovskej doložky; ak ale môžu byť časti rozhodcovského rozhodnutia vo veciach podrobených rozhodcovskému konaniu oddelené od časti rozhodnutí konajúcich o veciach, ktoré nie sú mu podrobené, tá časť rozhodnutia, ktorá obsahuje rozhodnutie o veciach podrobených rozhodcovskému konaniu, môže sa uznať a vykonať; alebo*
- d) *že zloženie rozhodcovského súdu alebo rozhodcovské konanie nebolo v súlade s dojednaním strán, alebo ak nebolo také dojednanie, že nebolo v súlade so zákonmi krajiny, kde sa rozhodcovské konanie konalo; alebo*

e) že rozhodnutie sa doteraz nestalo pre strany záväzným, alebo sa zrušilo, alebo jeho výkon odložil kompetentný orgán krajiny, v ktorej alebo podľa právneho poriadku ktorej sa vydalo.

(2) Uznanie a výkon rozhodcovského rozhodnutia môžu byť tiež odopreté, ak kompetentný orgán krajiny, kde sa žiada o uznanie a výkon, zistí:

a) že predmet sporu nemôže byť predmetom rozhodcovského konania podľa práva tejto krajiny; alebo

b) že uznanie alebo výkon rozhodnutia by boli v rozpore s verejným poriadkom tejto krajiny.“

74. V tomto smere možno právnu úpravu dohody medzi ČSR a Švajčiarskom považovať za takú právnu úpravu, ktorá je aplikovateľná v okolnostiach posudzovanej veci a ktorá v zmysle čl. VII. ods. 1 Newyorského dohovoru má prednosť pred jeho aplikáciou. Uvedené teda najvyšší súd uzavrel správne. Na aplikáciu dohody medzi ČSR a Švajčiarskom ústavný súd upozorňuje okrem iného aj z dôvodu, že práve rozdielnosť právnej úpravy Newyorského dohovoru a dohody medzi ČSR a Švajčiarskom je podstatná pre právne posúdenie argumentácie predloženej sťažovateľkou.

B. Právomoc rozhodcovského súdu

75. Ako sa javí (nielen) z obsahu podanej ústavnej sťažnosti, sťažovateľka v priebehu konania v prvom rade namietala, že FNM nikdy nepristúpil na uzavretie rozhodcovskej zmluvy (ani vo forme rozhodcovskej doložky). Podstatné podľa nej bolo, že rozhodcovský súd o nej rozhodol ako o ručiteľovi – teda ako osobe odlišnej od kupujúceho alebo jeho právneho nástupcu, ktorý by mal byť rozhodcovskou doložkou viazaný. Sťažovateľka odkazuje na slovenskú aj českú judikatúru, keď tvrdí, že spor medzi veriteľom a ručiteľom je možné rozhodovať v rozhodcovskom konaní iba v prípade, ak by veriteľ a ručiteľ prejavili vlastnú vôľu preniesť právomoc o rozhodovaní sporu medzi nimi pod rozhodcovské konanie, a to či už v rozhodcovskej doložke, v ručiteľskom vyhlásení, prípadne iným spôsobom.

76. Je nesporné, že právomoc rozhodcovského súdu prejednať spor a rozhodnúť o ňom môže byť daná za súčasného splnenia dvoch podmienok:

a) pozitívne stanovisko dotknutého právneho poriadku k možnosti realizovať rozhodcovské konanie a

b) existencia platnej rozhodcovskej zmluvy.

(ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd., Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 98).

77. Uzatvorenie rozhodcovskej zmluvy je teda základnou podmienkou pre začatie rozhodcovského konania. Podľa čl. V ods. 1 písm. c) Newyorského dohovoru možno odoprieť uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozhodnutia v prípade, ak sa rozhodnutie týka sporu, pre ktorý sa neuzavrela rozhodcovská zmluva alebo ktoré nie je v medziach rozhodcovskej doložky, alebo že rozhodnutie presahuje dosah dohovoru o rozhodcovi alebo dosah rozhodcovskej doložky; ak ale môžu byť časti rozhodcovského rozhodnutia vo veciach podrobených rozhodcovskému konaniu oddelené od časti rozhodnutí konajúcich o veciach, ktoré nie sú mu podrobené, tá časť rozhodnutia, ktorá obsahuje rozhodnutie o veciach podrobených rozhodcovskému konaniu,

môže sa uznať a vykonať. Keďže rozhodcovské konanie podlieha voľbe účastníkov zmluvy, neexistencia rozhodcovskej zmluvy, resp. nemožnosť jej aplikácie na predložený spor, odoberá rozhodcovskému súdu právomoc rozhodnúť. S ohľadom na uvedené sa námietka sťažovateľky môže javiť ako zásadná pre posúdenie veci.

78. Avšak, ako už ústavný súd konštatoval, v okolnostiach posudzovanej veci je potrebné aplikovať nie Newyorský dohovor, ale čl. I. dohody medzi ČSR a Švajčiarskom, pričom táto dohoda dôvody na odmietnutie uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozhodnutia upravuje podstatne reštriktívnejšie a dôvod na odopretie uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozhodnutia uvedený v Newyorskom dohovore v čl. V ods. 1 písm. c) nepozná. S ohľadom na koncept maximálnej účinnosti je nutné konštatovať, že táto reštriktívnejšia právna úprava má prednosť a neexistencia/neaplikovateľnosť rozhodcovskej zmluvy tak nie je v zmysle dohody medzi ČSR a Švajčiarskom dôvodom odopretia uznania a výkonu napadnutého rozhodcovského rozsudku.

79. Navyše, ústavný súd považuje za podstatné upozorniť na aplikáciu Európskeho dohovoru o obchodnej arbitráži (vyhláška ministra zahraničných vecí č. 176/1964 Zb.) (ďalej len „Európsky dohovor“).

80. Podľa čl. I ods. 1 Európskeho dohovoru sa tento dohovor vzťahuje na:

- a) rozhodcovské (arbitrážne) zmluvy uzavreté pre účely urovnania sporov, ktoré vzišli alebo vziđu z vykonávania medzinárodného obchodu medzi fyzickými alebo právnickými osobami, ktoré pri uzavieraní zmluvy mali svoj obvyklý pobyt alebo svoje sídlo v rôznych zmluvných štátoch;
- b) rozhodcovské konanie a rozhodnutia vydané na základe zmlúv uvedených v ods. 1 písm. a).

81. Tak Slovenská republika, ako aj Španielsko sú signatármi tohto dohovoru, ten riadne ratifikovali a ako medzinárodná zmluva má preto tento dohovor na Slovensku prednosť pred zákonom.

82. Podľa čl. V ods. 1 Európskeho dohovoru: *„strana, ktorá chce podať námietku nepríslušnosti rozhodcu, zakladajúcu sa na neexistencii, neplatnosti alebo zániku rozhodcovskej zmluvy, môže tak urobiť počas rozhodcovského konania najneskoršie pri predložení námietok vo veci samej...“* Podľa ods. 2 tohto článku: *„Námietky nepríslušnosti uvedené v odseku 1 tohto článku, ktoré by neboli podané v priebehu lehôt podľa tohto odseku 1, nemôžu sa už uplatňovať v ďalšom období rozhodcovského konania, ak ide o námietky, ktoré môžu uplatňovať iba strany samy podľa práva použiteľného rozhodcom, ani sa nemôžu už uplatňovať v neskoršom súdnom konaní vo veci samej alebo vo veci výkonu rozhodcovského rozhodnutia.“* (zvýraznenie doplnené, pozn.).

83. Ústavný súd poukazuje na zápisnicu z pojednávania na rozhodcovskom súde, ktoré sa konalo 13. októbra 1999, z ktorej vyplýva, že (a) FNM sa ako odporca zúčastnil tohto pojednávania, (b) žiadna zo strán nevzniesla námietku týkajúcu sa pojednávania (*„No objections are raised concerning the convening of the hearing“*). FNM v priebehu konania (na pojednávaní ani v žiadnom zo svojich vyjadrení) nenamietal skutočnosť, že rozhodcovský súd nemá právomoc vec rozhodnúť.

84. Ak teda najvyšší súd v napadnutom uznesení poukazoval na skutočnosť, že FNM sa arbitráže aktívne zúčastnil, dostavil sa na pojednávanie, v priebehu pojednávania sa vyjadroval a odpovedal na otázky arbitrov i druhej strany, napriek tomu však v priebehu tohto konania nenamietal právomoc rozhodcovského súdu rozhodnúť vo veci a ani skutočnosť, že nie je viazaný rozhodcovskou doložkou, bol tento argument správny.

85. Vzhľadom na uvedené je nutné konštatovať, že argumentácia sťažovateľky smerujúca k odopretiu uznania a vykonania rozhodcovského rozsudku z dôvodu absencie rozhodcovskej zmluvy, ktorú by uzatvorila sťažovateľka, je v konaní o uznaní a vykonaní rozhodcovského rozsudku irelevantná a najmä zjavne oneskorená. Opodstatnenosť tejto argumentácie všeobecne súdy s ohľadom na znenie čl. 1 poslednú vetu dohody medzi ČSR a Švajčiarskom („*Zkoumaní soudy (úřady) státu, kde rozhodnutí jest uplatňováno, bude se vztahovati pouze na podmínky, vypočítané pod číslem 1 – 4...*“), ako aj s ohľadom na čl. V ods. 1 a 2 Európskeho dohovoru neboli oprávnené skúmať.

86. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka v tretej časti sťažnosti argumentuje tým, že je rozhodcovský rozsudok nulitným právnym aktom práve pre neexistenciu uzatvorenej rozhodcovskej zmluvy. Tvrdí, že najvyšší súd porušil jej právo na súdnu ochranu, keď napadnutým uznesením spôsobil, že voči sťažovateľke môže byť vedená exekúcia na podklade nevykonateľného exekučného titulu.

87. S ohľadom na uvedené (najmä s ohľadom na aplikáciu medzinárodných zmlúv a dohovorov) je nutné konštatovať, že táto argumentácia sťažovateľky nie je správna a z dôvodov predostretých sťažovateľkou nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľky zo strany najvyššieho súdu. V tejto časti podanej ústavnej sťažnosti preto ústavný súd sťažovateľke nevyhovuje.

88. Len pre úplnosť ústavný súd dodáva, že v zmysle čl. X ods. 7 Európskeho dohovoru sa ustanovenia tohto dohovoru nedotýkajú platnosti mnohostranných alebo dvojstranných dohôd týkajúcich sa arbitráže, ktoré zmluvné štáty už uzavreli alebo uzavrú. Dohoda medzi ČSR a Švajčiarskom má preto prednosť pred ustanoveniami Európskeho dohovoru a ak by teda upravovala otázku námietok voči nedostatku právomoci rozhodcovského súdu odlišne, bolo by nutné aplikovať ustanovenia bilaterálnej dohody. Vychádzajúc však z toho, že dohoda medzi ČSR a Švajčiarskom neupravuje absenciu rozhodcovskej zmluvy ako dôvod na odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozhodnutia (na rozdiel od Newyorského dohovoru), je možné konštatovať, že strany dohovoru nemali v úmysle otázku námietok pre absenciu rozhodcovskej zmluvy upraviť odlišne.

89. Napokon ústavný súd dodáva, že práve preto, že sa absencia rozhodcovskej zmluvy uvádza ako samostatný dôvod odopretia uznania rozhodcovského rozsudku (podľa Newyorského dohovoru), nemožno uvažovať ani o tom, že by bolo možné odoprieť uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozsudku pre rozpor s verejným poriadkom spočívajúcim v absencii dohody o rozhodcovskom konaní. Je totiž zjavné, že takto formulovaný rozpor s verejným poriadkom by z hľadiska medzinárodného práva nebol akceptovateľný.

C. Postavenie FNM v rozhodcovskom konaní

90. Ústavný súd ďalej považoval za podstatné vyhodnotiť, na základe akého titulu (prečo) bol FNM zaviazaný rozhodcovským rozsudkom na zaplatenie dlžnej sumy oprávnenému (resp. jeho právnenému predchodcovi).

91. Podľa H. Holtzmanna: „*Místo konání arbitráže ovlivňuje to, které právo ovláda řízení, čo může být rozhodováno, kdo bude rozhodce a jak bude prováděno řízení.*“ (ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd., Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 207). Pod miestom rozhodcovského konania sa spravidla rozumie sídlo rozhodcovského súdu. Miesto rozhodcovského konania potom rozhoduje medziiným aj o rozhodnom práve procesnom, ako aj o práve kolíznom (medzinárodnom práve súkromnom). V danom prípade teda bolo potrebné aplikovať švajčiarske kolízne právne normy (čo aj rozhodcovský súd urobil).

92. Rozhodcovský súd v rozhodcovskom rozsudku poukázal na švajčiarske kolízne normy [časť IV písm. c) rozhodcovského rozsudku], konkrétne na čl. 146 švajčiarskeho federálneho zákona o medzinárodnom práve súkromnom (*Loi fédérale sur le droit international privé*) (ďalej len „LDIP“), podľa ktorého sa postúpenie pohľadávok riadi právom, ktorým sa riadi pôvodný vzťah medzi starým a novým veriteľom, a ak takýto vzťah neexistuje, právom, ktorým sa riadi pohľadávka („*La cession légale de créances est régie par le droit qui règle le rapport originaire entre l'ancien et le nouveau créancier et, en l'absence d'un tel rapport, par le droit qui régit la créance*“).

93. Podľa odseku 2 tohto článku platí, že tie ustanovenia právnych predpisov, ktorými sa riadi pohľadávka a ktoré sú určené na ochranu dlžníka, zostávajú zachované („*Les dispositions du droit régissant la créance qui sont destinées à protéger le débiteur sont réservées*“).

94. Rozhodcovský súd ďalej uvádza, že tie isté ustanovenia sa použijú, aj pokiaľ ide o určenie kolíznych noriem v prípade, keď dochádza k prevzatíu dlhu [pozri časť IV písm. c) rozhodcovského rozsudku – s odkazom na Patocchi & Geisinger, *Code Dip annoté*, Lausanne, 1995, ad 146 LDIP]. Autori v tejto súvislosti odkazujú na čl. 181 švajčiarskeho zákona o dlhopisoch (*Code des Obligations*), ktorý upravuje lehotu dvoch rokov, počas ktorej zostáva pôvodný dlžník solidárne zodpovedný.

95. Ako vyplýva z odôvodnenia rozhodcovského rozsudku, švajčiarske kolízne normy ako rozhodné právo, pokiaľ ide o otázku prevzatia dlhu, určujú ten právny poriadok, ktorým sa riadia právne vzťahy medzi pôvodným a novým dlžníkom – teda v tomto prípade to bolo právo slovenské. Zároveň je tu však aj odsek 2 čl. 146 LDIP, ktorý švajčiarsky rozhodcovský súd aplikoval *per analogiam*, podľa ktorého bolo nevyhnutné vziať do úvahy aj tie ustanovenia právneho poriadku, ktoré upravujú samotnú pohľadávku (čo je v tomto prípade na základe uzatvorenej kúpnej zmluvy a v nej obsiahnutej rozhodcovskej doložky švajčiarsky právny poriadok) a ktoré sú určené na ochranu veriteľa.

96. Rozhodcovský súd sa preto ďalej zaoberal slovenskou právnou úpravou, konkrétne zodpovednosťou FNM za dlh privatizovaného štátneho podniku v zmysle § 15 ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb.

97. Podľa § 15 ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. sa na prechod záväzkov nevyžaduje súhlas veriteľa. Fond však do výšky získanej hodnoty privatizovaného majetku ručí svojím majetkom za splnenie záväzkov nadobúdateľom privatizovaného majetku. Veriteľ je však oprávnený domáhať sa splnenia týchto záväzkov od fondu, len ak svoju pohľadávku, čo sa týka právneho dôvodu a výšky, oznámil fondu do jedného roka od okamihu prechodu záväzkov na nadobúdateľa privatizovaného majetku a ak vyčerpal všetky právne prostriedky na jej uspokojenie voči dlžníkovi.

98. Podľa rozhodcovského súdu slovenská právna úprava zásadným spôsobom nenaruša podstatné práva veriteľov, avšak len pod podmienkou, že začiatok plynutia jednoročnej lehoty v zmysle § 15 ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. zodpovedá skutočnej veriteľovej vedomosti o prevzatí dlhu (alebo dátumu, ku ktorému veriteľ mohol a mal vedieť o prevzatí dlhu, keby si počínal so všetkou odbornou starostlivosťou).

99. Vo vzťahu k hodnote, do akej FNM ručí za splnenie záväzkov sprivatizovaného podniku, rozhodcovský súd poukázal na to, že predaj podniku spoločnosti [REDAKOVANÉ], sa uskutočnil za cenu prevyšujúcu spornú pohľadávku, kým predaj podniku spoločnosti [REDAKOVANÉ], sa uskutočnil za cenu nižšiu. Skutočnosť, že [REDAKOVANÉ], neuhradil kúpnu cenu, nič nemení na tom, že je to táto suma, ktorú je potrebné vziať do úvahy ako ukazovateľ „hodnoty podniku“.

100. Podľa rozhodcovského súdu sa [REDAKOVANÉ] o privatizácii [REDAKOVANÉ], preukázateľne dozvedela 30. júla 1994, pričom FNM doručila oznámenie o pohľadávke voči [REDAKOVANÉ], 31. mája 1995, teda podľa rozhodcovského súdu v lehote jedného roka, od kedy sa o privatizácii dozvedela. Rozhodcovský súd preto uzavrel, že FNM zodpovedá za sporný dlh.

101. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že [REDAKOVANÉ], a FNM boli na úhradu dlhu rozhodcovským rozsudkom zaviazaní spoločne a nerozdielne (čo zodpovedá čl. 181 švajčiarskeho zákona o dlhopisoch). Ručenie je, naopak, v slovenskom právnom poriadku charakteristické subsidiaritou, ktorá znamená, že ručiteľ nie je zviazaný vedľa hlavného dlžníka ako spoločný dlžník, ale je povinný uspokojiť pohľadávku veriteľa až vtedy, ak ju neuspokojí dlžník (rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. 1 Afs 73/2006 z 30. novembra 2006). Samotný výrok rozhodcovského rozsudku preto poukazuje na to, že rozhodcovský súd aplikoval vo veci švajčiarsku právnu úpravu.

D. Výhrada verejného poriadku všeobecne

102. Podľa čl. 1 ods. 2 dohody medzi ČSR a Švajčiarskom možno uznať a vykonať švajčiarske rozhodcovské rozhodnutie na Slovensku pod podmienkou, že sa uznanie rozhodnutia neprieči verejnému poriadku alebo zásadám verejného práva Slovenska. Takto definovaný dôvod na odopretie uznania rozhodcovského rozhodnutia (*a contrario*) zodpovedá dôvodu uvedenému v čl. V ods. 2 písm. b) Newyorského dohovoru.

103. Pojem verejný poriadok nemá svoju legálnu definíciu ani v medzinárodných dokumentoch, ani vo vnútroštátnom práve. Jeho úlohou je zabezpečiť, aby „účinky cudzieho práva nerozvrátili základné kamene spoločensko-právneho poriadku štátu (tzv. verejný poriadok – *ordre public*)“ (CSACH, K., ŠIRICOVÁ, E. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. Košice : UPJŠ, 2011, s. 50). Tento inštitút predstavuje pre štáty tzv. záchranú páku, ktorá dovoľuje

príslušným orgánom zabrániť výkonu takých rozhodcovských rozhodnutí na území tohto štátu, ktoré sa priečia verejnému poriadku, a teda priamo alebo nepriamo poškodzujú alebo by mohli poškodzovať daným štátom chránené záujmy (MIČINSKÝ, L., OLÍK, M. *Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí*. Komentár. Wolters Kluwer, 2016, s. 251).

104. Pod pojem verejný poriadok možno zaradiť jednak otázky procesné, ako aj hmotnoprávne. Základom procesného verejného poriadku je nesporne právo na spravodlivý proces ako základné ľudské právo. Celkom jednoznačne je vo verejnom záujme, aby základné procesné garancie boli rešpektované aj v rámci rozhodcovských konaní (NOVÝ, Z., DRLIČKOVÁ, K. *Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní a investiční arbitráži*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 102). Súd by teda mal odoprieť uznanie cudzieho rozhodcovského rozsudku, ak rozhodcovské konanie nepreběhlo v súlade s právom na spravodlivý súdny proces. Právo na spravodlivý súdny proces tvorí súčasť (medzinárodného) verejného poriadku Slovenskej republiky v zmysle čl. V ods. 2 písm. b) Newyorského dohovoru (a teda aj v zmysle čl. I dohody medzi ČSR a Švajčiarskom), a jeho porušenie preto môže viesť k rozporu s verejným poriadkom a odopretiu uznania rozhodcovského rozsudku.

105. Pokiaľ štát odoprie uznanie rozhodcovskému rozsudku pre rozpor s verejným poriadkom tam, kde bolo v rozhodcovskom konaní porušené právo na spravodlivý proces, neporuší čl. 46 ods. 1 ústavy, avšak na uplatnenie verejného poriadku bude mať vplyv to, ako bolo právo na spravodlivý súdny proces porušené. Nie každé porušenie práva na spravodlivý proces musí viesť k odopretiu uznania rozhodcovského rozsudku. Iba tam, kde rozhodcovské konanie ako celok ukazuje, že proces nebol spravodlivý, by mal súd uznanie odoprieť (Nový, Z., Drličková, K. *Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní a investiční arbitráži*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 44 – 45).

106. Podstatné bolo, či v okolnostiach posudzovanej veci bolo porušené právo na spravodlivý proces, a to tak zásadným spôsobom, že bolo rozhodcovské konanie ako celok nespravodlivé, a preto je nutné odoprieť rozhodcovskému rozsudku jeho uznanie a vykonanie.

E. Odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku

107. Podľa krajského súdu je pri posúdení materiálnej vykonateľnosti výhrada verejného poriadku daná vtedy, ak cudzie rozhodnutie zaväzujúce na plnenie je v riešení otázky priznania zodpovednosti daného subjektu natoľko nejasné a neurčité, že priznanie jeho účinkov by bolo v rozpore so zásadami spravodlivosti, princípmi všeobecnej morálky, ako aj právnej istoty v štáte uznania (str. 9 ods. 2 dovolaním napadnutého uznesenia krajského súdu). Podľa krajského súdu: „*S existenciou tejto zodpovednosti sa arbitrážny súd nevysporiadal spôsobom, ktorý by dával spoľahlivú odpoveď na to, či toto rozhodnutie je spravodlivým a právne obhájitelným rozhodnutím, ktoré by vzhľadom na skutkové veci bolo predvídateľné a bolo by ho zjavne možné očakávať. Teda, že rozhodnutie arbitrážneho súdu spoľahlivo zodpovedá podstatné otázky sporu, na ktorých má spočívať danosť hmotnoprávnej zodpovednosti FNM za predmetný dlh.*“

108. Aj podľa najvyššieho súdu by rozpor vo vzťahu k procesnému verejným poriadku nastal, ak by bolo porušené právo na spravodlivý súdny proces. Najvyšší súd však nezdieľal názor krajského súdu, že k takému porušeniu naozaj došlo, vychádzajúc pritom z toho, že rozhodcovský súd aplikoval švajčiarske právo. Podľa najvyššieho súdu: „... *pokiaľ bolo aplikované právo*

cudzieho štátu, ktoré určitý právny vzťah (v danom prípade ručiteľský záväzok) upravuje inak ako tuzemské právo, nepôsobí táto okolnosť sama o sebe v pomeroch Slovenskej republiky účinky, ktoré by v zmysle vyššie citovaného zákona o rozhodcovskom konaní predstavovali rozpor s verejným poriadkom takého stupňa, ktorý by porušoval základné princípy slovenského právneho poriadku.“

109. Za zásadné považoval ústavný súd neporozumenie rozhodcovskému rozsudku a jeho odôvodneniu. Pokiaľ odvolací súd totiž vychádzal z predpokladu, že rozhodcovský súd aplikoval slovenský právny poriadok v plnom rozsahu, potom mu zjavne chýbal dôkladný a dôsledný výklad § 15 ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. (najmä vo vzťahu k naplneniu podmienok ručenia, ako ich toto ustanovenie definuje), a s neporozumením sa potom stretol aj záver rozhodcovského súdu o tom, že lehota, počas ktorej bol FNM zodpovedný za dlh [REDAKOVANÉ], bola rozhodcovského súdu subjektívna, a nie objektívna. Vychádzajúc z predpokladu aplikácie slovenského práva, odvolací súd konštatoval porušenie práva na spravodlivý súdny proces, a to z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozhodcovského rozsudku. Takýto záver však podľa ústavného súdu spraviť nemožno s ohľadom na aplikáciu švajčiarskych kolíznych noriem a ustanovení švajčiarskeho právneho poriadku, ktoré slúžia na ochranu veriteľa (čl. 146 LDIP).

110. Je vhodné upozorniť na to, že ani najvyšší súd sa s otázkou rozhodného práva a výkladu rozhodcovského rozsudku nevysporiadal úplne správne. Závery, ku ktorým došiel, však vo výsledku správne boli. Právne posúdenie odvolacieho súdu naproti tomu za správne považovať nemožno. Odôvodnenie rozhodcovského rozsudku totiž dávalo spoľahlivý podklad pre záver o zodpovednosti FNM za sporný dlh, a to napriek tomu, že odkazy na švajčiarske kolízne normy (a zrejme aj ich neznalosť) spôsobili, že bol rozhodcovský rozsudok pre všeobecné súdy pravdepodobne nezrozumiteľný. Nie je to však dôvod na to, aby bolo možné konštatovať porušenie práva na spravodlivý súdny proces v rozhodcovskom konaní (pričom je potrebné vziať do úvahy aj fakt, že sťažovateľka sa voči rozhodcovskému rozsudku ako takému nebránila).

111. Najvyšší súd správne konštatoval nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, pretože výhrada verejného poriadku bola zo strany odvolacieho súdu aplikovaná, vychádzajúc z nesprávnej interpretácie samotného rozhodcovského rozsudku a z jeho neporozumenia. Samotnou aplikáciou cudzích právnych noriem (ktoré, ako je už uvedené, boli aplikované správne) nemohlo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces a aj tento záver najvyššieho súdu je preto podľa názoru ústavného súdu správny.

F. Osobitné postavenie FNM ako subjektu *sui generis*

112. Podľa najvyššieho súdu nemožno súhlasiť ani s argumentáciou odvolacieho súdu, ktorý priznal FNM osobitné postavenie ako subjektu zriadeného zákonom č. 253/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky vo veciach prevodov majetku štátu na iné osoby a o Fonde národného majetku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 253/1991 Zb.“). Podľa krajského súdu FNM ako správca majetku štátu plnil len úlohy spojené s odštátnením majetku štátu jeho privatizáciou.

113. Najvyšší súd uvádza, že FNM bol zriadený ako právnická osoba na špecifický účel privatizácie, bol spôsobilý vo svojom mene uzatvárať zmluvy, zodpovedal za svoje záväzky vlastným majetkom a bol oprávnený domáhať sa svojich práv na súde alebo iných príslušných orgánoch. Signifikantnou osobitosťou bol vzťah FNM k majetku určenému na privatizáciu (deetatizovaný majetok). Zákonom č. 60/1994 Z. z. (účinnosť od 24. marca 1994) sa formálne ustanovilo vlastníctvo FNM k privatizovanému majetku a odstránili sa pochybnosti o majetkovoprávnom postavení FNM. Najvyšší súd konštatoval, že pokiaľ by pripustil výklad odvolacieho súdu, porušil by jednu zo základných zásad civilného procesu – zásadu rovnosti strán sporu.

114. Ústavný súd považuje za dôležité zdôrazniť, že ručenie FNM za záväzky privatizovaných podnikov upravuje priamo slovenský právny poriadok – zákon č. 92/1991 Zb. Samotný predmet sporu – otázka zodpovednosti FNM za dlh sprivatizovaného podniku preto nemôže byť v rozpore s postavením FNM, aké mu priznáva zákon. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že FNM (a ani sťažovateľka) nikdy nepodnikali a ako podnikateľský subjekt nevystupujú ani v dotknutom súdnom konaní. Výhradu verejného poriadku nemožno priznať ani z dôvodu dopadu na verejné financie – štát ako taký totiž môže byť priamo (alebo prostredníctvom svojich orgánov či spoločností) stranou medzinárodnej obchodnej transakcie, ktorých obvyklou súčasťou sú aj rozhodcovské zmluvy/doložky. Právny poriadok môže obsahovať ustanovenia, ktoré obmedzujú alebo zakazujú riešenie sporov vyplývajúcich zo zmlúv so štátom (prípadne s orgánom alebo spoločnosťou ním zriadených) v rozhodcovských konaniach, avšak slovenský právny poriadok takéto obmedzenie nepozná.

115. Aj tieto závery najvyššieho súdu sú právne správne, dostatočne odôvodnené a ústavne akceptovateľné. Na základe uvedeného ústavný súd o ústavnej sťažnosti sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu